

Stichting Pensioenfonds TNO

TNO innovation
for life

...den in de vorm van foto's of logo's kun je
...dig downloaden en gebruiken zonder
...e betalen. Misschien belandt dat beeld
...een plek waar de eigenaar het helemaal
...wil hebben. Ook professionele fotografen
...ontwerpers zien hun werk op internet
...pduiken, zonder dat het copyright is voldaan.
Wij hebben een idee voor
...en unieke zoekmethode
...het mogelijk maakt
...dergelijke beelden
...n locaties op
...et op te sporen
...de gebruiker
...reken!

TNO.NL/S

Life & Pension

Leven & Pensioen

Voor u ligt een vernieuwde Pensioenkrant. Naast de vertrouwde informatie over de financiële situatie van het fonds, leest u in dit nummer over de ervaringen van de heer Van Gerven, de nieuwe directeur.

Twee startende collega's vertellen over hun werk en pensioenbureau AZL spreekt de ambitie uit Pensioenfonds TNO tot het beste pensioenfonds van Nederland te willen maken.

Graag willen we u bovendien frequenter, sneller en actueler informeren met het oog op alle wetswijzigingen die in 2014 en 2015 op stapel staan. De werkende collega's en een deel van de pensioengerechtigden ontvingen begin december al een voorproefje in hun mailbox in de vorm van een digitale nieuwsbrief. Meld u aan via www.pensioenfondstno.nl en blijf ook op de hoogte!

Met zo veel vernieuwing vonden we een nieuwe titel ook passend: Life&Pension. We laten u zien dat pensioen onlosmakelijk verbonden is met het leven. Niet alleen als u vijftig plus bent, maar juist als u als jonge starter bij TNO of een aangesloten organisatie aan uw carrière begint. Als u nu nadenkt over uw pensioen, hoeft u zich later geen zorgen te maken.

Ten slotte stellen we u graag voor aan ons nieuwe Pensioenfonds TNO-karakter. U vindt hem op meerdere plekken in het blad terug. Hij is op dit moment nog naamloos. We nodigen u van harte uit uw creatieve brein aan het werk te zetten. De redactie kiest de origineelste inzending, die wordt beloond met een boekenbon. Inzendingen zijn welkom tot en met 31 maart.

We zijn benieuwd wat u van het vernieuwde blad vindt. Suggesties, vragen en reacties zijn welkom op info@sp.tno.nl.

Colofon

De Pensioenkrant is een uitgave van Pensioenfonds TNO voor deelnemers en pensioengerechtigden.

Tekst: Pensioenfonds TNO i.s.m. AZL N.V.

Vormgeving: AZL N.V.

Fotografie: De Beeldredactie

Illustraties: Margot Senden

Redactie

Heeft u vragen of suggesties met betrekking tot de Pensioenkrant, stuur dan een e-mail naar info@sp.tno.nl. Bellen kan ook, naar 070 413 8602, of stuur een brief naar Pensioenfonds TNO, Redactie Pensioenkrant, Postbus 7018, 2280 KA Rijswijk. Druk: Schrijen-Lippertz Oplage: 8.500 exemplaren

Rechten

Niets van deze uitgave mag worden overgenomen of vermenigvuldigd zonder toestemming van Pensioenfonds TNO. Aan de inhoud van deze Pensioenkrant kunnen geen rechten worden ontleend.

Personalia

Bestuur

Werkgeversleden

Ir. D.Ph. Schmidt	voorzitter
Ir. drs. J.B.M. Louwe	secretaris
Mw. mr. I.C. van den Broek	
Vacature	

Deelnemersleden

Drs. F. Phillipson RTD	
Drs. J.A. Veltman	plv. voorzitter
Ir. J.W. Vethaak	
Vacature	

Pensioengerechtigden

Dr. C.L. Ekkers	
Prof. ir. J. Witteveen	

Directie

Drs. C.H.M. van Gerven	(directeur)
Mr. A. van Luijk	(adjunct-directeur)

In dit nummer...

Uw pensioen verandert

De beleidskeuzes die het Kabinet maakt, leiden tot wijzigingen van de pensioenregeling van TNO voor 2014.

Jongeren & pensioen

Code Pensioenfondsen moet zorgen voor meer evenwicht in de belangenbehartiging

4

In gesprek met Kostijn van Gerven

5

Werving directeur niet over één nacht ijs

7

Bij TNO dichterbij de toepassing van wetenschap

12

Ons streven: Pensioenfonds TNO beste pensioenfonds van Nederland

13

Sociaal Personeelsfonds TNO – voor elkáár

14

eTNOs: zorg voor de gepensioneerde TNO-er

15

Overleden pensioengerechtigden

16

Kort nieuws

Pensioenfonds TNO hoeft pensioenen niet te korten

‘Uitzonderlijk boeiende baan’

Als je al zeven jaar bestuurslid bent geweest van TNO Pensioenfonds, is de organisatie je niet vreemd. Toch is het weer anders wanneer je dan Directeur Bestuursbureau wordt. Kostijn van Gerven (55) begon per 1 oktober 2013 aan zijn nieuwe job. Hij geniet elke dag.

‘Toen ik 7 jaar geleden bij TNO binnen kwam, wist ik niets van pensioen. Ik had me er, zoals zo veel Nederlanders, nog nooit in verdiept. Als Directeur Financiën & Bedrijfsvoering werd ik automatisch lid van het bestuur van het TNO Pensioenfonds. Ik ben pensioen vanaf dat moment steeds leuker gaan vinden. Het was één van de leukste aspecten van mijn functie bij TNO. Het is buitengewoon maatschappelijk relevant.’

En toen was er deze vacature.

‘Ja, en ik was na zeven jaar Directeur Financiën geweest te zijn, toe aan iets anders. Dit was een heel mooie kans.

Het was een bewuste keuze om me kandidaat te stellen. Sommigen stellen dat het na mijn eerdere functie een verenging betekent van mijn werk. Ik zie dat niet zo. Het bestieren van het pensioenfonds is juist veel breder dan alleen financieel beheer. Er zijn zoveel andere aspecten. Dat maakt het juist zo interessant.’

Hoe bevalt het?

‘Heel goed. Ik heb in mijn vorige functie ook altijd tijd vrijgemaakt voor pensioenen, maar nu kan ik me er helemaal op richten. Dat biedt net wat meer tijd voor verdieping. Ik geef bij het Bestuursbureau verder leiding aan een

kleine club; negen mensen die buitengewoon gemotiveerd zijn en veel kennis van zaken hebben.’

Wat zijn belangrijke speerpunten?

‘Het was al goed georganiseerd, dus ik heb geen grote veranderplannen. Doordat de administratie en het fiduciair management de afgelopen jaren zijn uitbesteed, verandert de rol van het Bestuursbureau automatisch naar meer beleidsvoorbereidend ten behoeve van het Bestuur. Die verandering wil ik graag mede vorm geven. Verder is het mijn doel om er een nog beter functionerend team van te maken. Ik ben zelf een echte teamspeler. Werken met mensen motiveert mij enorm.’

Hoe zou u uzelf verder omschrijven?

‘Ik ben optimistisch van aard en ik hou wel van een uitdaging. Er is niet snel iets wat mij tegenvalt; dat zit gewoon niet zo in mijn karakter. Verder ben ik getrouwd en heb ik twee al volwassen kinderen. Ik hou enorm van tuinieren.

Ik luister graag naar klassieke muziek en naar jazz. Lezen doe ik ook graag. Ik heb een e-reader; ideaal!’

Wat vindt u van de actuele ontwikkelingen rond pensioen?

‘Ik hoop dat we als sector eens in een wat rustiger vaarwater komen. Pensioenen zijn nu vaak negatief in het nieuws. Dat er een nieuw financieel toetsingskader komt is prima, maar ik hoop van harte dat het ook even stand houdt. De sector is niet gebaat bij voortdurende veranderingen. Andere zaken die de politiek introduceert, zoals het feit dat we de dekkinggraad moeten berekenen met de gemiddelde rente van de afgelopen drie maanden,

maken zaken alleen maar lastiger te communiceren. Ik heb uiteraard geen invloed op die politieke beslissingen. Soms zou je dat wel willen.’

Wat gaan de deelnemers van u merken?

‘In 2014 zal ik alle TNO-vestigingen bezoeken. We gaan de actuele ontwikkelingen rond het pensioen persoonlijk toelichten. Met name gaan we uitleggen waarom er met het pensioen wel risico’s genomen moeten worden. Dat was zo en dat blijft zo. Je moet wel beleggen met het geld dat in het pensioenfonds zit om een waardevast pensioen tegen redelijke kosten te kunnen realiseren. De rendementen

die pensioenfonds de afgelopen jaren op hun vermogen hebben gehaald, zijn zo slecht nog niet. Privé heb ik dat nog nooit gehaald.’ ■

‘Pensioen is buitengewoon maatschappelijk relevant.’

Werving directeur niet over één nacht ijs

Het bestuur van TNO Pensioenfonds pakte de werving van een nieuwe directeur voor het bestuursbureau professioneel aan.

Er kwam een selectiecommissie van drie personen: Dick Schmidt,

Jos Louwe en Jelle Witteveen. Om er zeker van te zijn dat de procedure zorgvuldig werd doorlopen, ondersteunde onafhankelijk bureau

Montae de selectiecommissie.

Op 6 november 2012 keurde het bestuur van het pensioenfonds het functieprofiel goed en kon de werving beginnen. Er kwam een long list van 26 kandidaten, door input van TNO, TNO Pensioenfonds en Montae.

De selectiecommissie selecteerde uit de long list acht kandidaten voor de short list; zeven externe en één interne kandidaat, de heer Van Gerven. Het belangrijkste criterium was de mate waarin aan het functieprofiel werd voldaan. Tegelijkertijd werden de kandidaten zo gekozen dat ze onderling in achtergrond onderscheidend waren.

Uiteindelijk solliciteerden drie kandidaten; zij werden uitgebreid besproken door de selectiecommissie en met hen zijn sollicitatiegesprekken gevoerd.

De heer Van Gerven kwam uit de gesprekken als absolute favoriet naar voren. Met name zijn managementstijl, zijn verbindend en probleemoplossend vermogen, zijn stevigheid bij conflicten of spanningsvolle situaties en zijn strategische denkvermogen zijn daarbij van doorslaggevend belang geweest in het positieve oordeel van de commissie. ■

MONTAE

Uw pensioen(opbouw) verandert in 2014

De beleidskeuzes die het Kabinet maakt, leiden tot wijzigingen van de pensioenregeling van TNO voor 2014. Wat betekent dat voor u en voor uw pensioen?

Pensioenrichtleeftijd stijgt

De fiscale regelgeving voor pensioenen –het Witteveenkader– wijzigt per 1 januari 2014. Momenteel mag u jaarlijks maximaal 2,25% pensioen opbouwen in een middelloonregeling. Dat mag u sparen uit uw bruto salaris. Vanaf 1 januari 2014 wordt dit maximumpercentage voor middelloonregelingen beperkt tot 2,15%. Bovendien stijgt de pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar.

Opbouwpercentage wijzigt niet

De DB-regeling van Pensioenfonds TNO kent een opbouwpercentage van 1,75%. De beperking van 2,25% naar 2,15% heeft voor deze regeling dus geen gevolgen. De premietabel van de DC-regeling (Extra Pensioen en TOP) wordt wel aangepast, rekening houdend met het gewijzigde fiscale maximum voor de pensioenopbouw.

Doorwerken na 65 mogelijk

Er zijn geen fiscale belemmeringen om pensioen op te bouwen na uw 65e. Natuurlijk betekent dat wel, dat uw

dienstverband verlengd moet worden. De arbeidsvoorwaarden van TNO gaan ervan uit dat de overeenkomst doorloopt tot uiterlijk de ingangsdatum van de AOW. In de pensioenregeling wordt opgenomen dat de deelname ook loopt tot die datum. Voor 2014 is dat 65 jaar en twee maanden. Na de toekomst toe zal die datum jaarlijks verschuiven, tot 67 jaar in 2021.

Wordt u in 2014 65 jaar?

Als u in 2014 65 jaar wordt en uw dienstverband loopt door, dan blijft u pensioen opbouwen tot de eerste dag van de maand waarin u AOW gaat ontvangen. U blijft tot die datum ook pensioenpremie betalen. Het opgebouwde pensioen dat gebaseerd is op de eerste van de maand waarin u 65 jaar wordt, wordt dan uitgesteld tot de eerste van de maand waarin u AOW gaat ontvangen. In de digitale nieuwsbrief van begin december en op www.pensioenfondstno.nl vindt u hierover meer informatie.

Overige pensioensoorten

Voor de overige pensioensoorten geldt ook, dat ze doorlopen tot de eerste dag van de maand waarop de AOW ingaat. In het geval van een arbeidsongeschiktheidspensioen gaat het om een premievrije opbouw, die gelijktijdig eindigt met de WIA-uitkering.

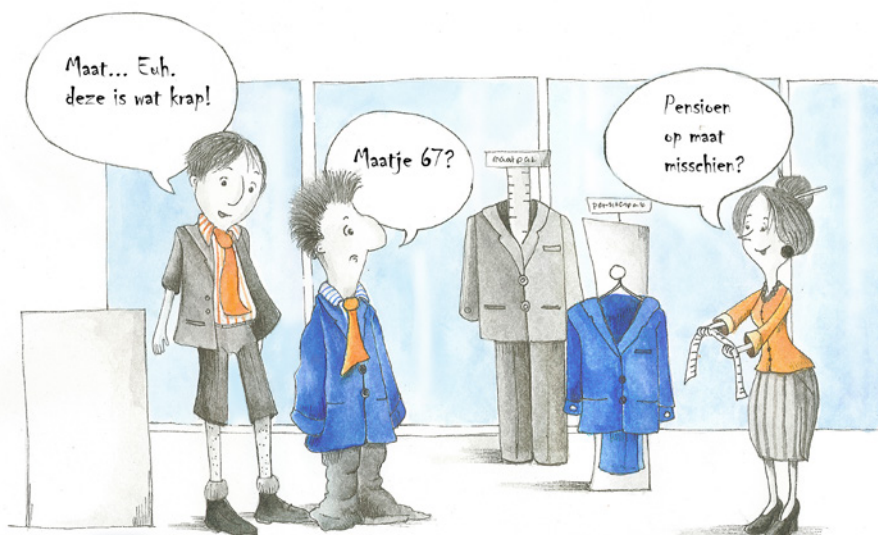
Voorstellen voor de toekomst

Het Kabinet wil het Witteveenkader in 2015 nog verder aanpassen. Het fiscaal maximale opbouwpercentage gaat dan terug naar 1,875% en tegelijk wordt dan het pensioengevend salaris gemaximeerd op € 100.000. Daarnaast wordt een 'bovenmatige' pensioenregeling toegestaan, waarmee deelnemers de beperkingen vrijwillig kunnen repareren. Het aangepaste wetsvoorstel moet nog door de Tweede en Eerste Kamer worden aanvaard.

Bovendien wil het Kabinet dat sociale partners en pensioenfondsen in 2015 overstappen naar een nieuw pensioencontract. Het lijkt een tussenvorm tussen nominaal en reëel te worden. Het wetsvoorstel wordt ergens in het eerste kwartaal van 2014 verwacht.

Het spreekt voor zich, dat Pensioenfonds TNO meteen de gevolgen van dit nieuwe pensioencontract onderzoekt, zodra er meer informatie beschikbaar is. Bovendien informeren we u dan via een digitale nieuwsbrief (zie ook het kader bij dit artikel). ■

We kunnen niet in de toekomst kijken, maar we weten in elk geval zeker dat er ook in 2015 weer veel gaat veranderen. Op de hoogte blijven? Meld u dan aan voor de digitale nieuwsbrief van Pensioenfonds TNO. Dan krijgt u de actualiteit in uw mailbox. Heeft u de digitale nieuwsbrief begin december ontvangen? Dan krijgt u de volgende edities vanzelf.

Bij TNO dichterbij de toepassing van wetenschap

Rolf van Wegberg (links) en Thomas Attema

Sinds een paar maanden zijn ze bij TNO in dienst. Thomas Attema (23) studeerde wiskunde aan de Universiteit Utrecht en werkt nu bij

Performance of Networks and Systems in Delft; Rolf van Wegberg (25)

studeerde criminologie aan de Universiteit Leiden en werkt nu bij

Networked Organisations in Den Haag. Hoe bevalt het bij TNO?

En wat trok hen aan in deze werkgever?

Wat deden jullie vóórdat je bij TNO kwam werken?

Thomas: 'Ik ben afgelopen zomer afgestudeerd in de wiskunde. Ik heb een poosje les gegeven aan een middelbare school. Ik rolde daarin en het was een heel mooie ervaring, maar het is nooit mijn ambitie geweest om echt het onderwijs in te gaan.'

Rolf: 'Ik heb tot 2011 criminologie gestudeerd in Leiden. Al tijdens mijn studie was ik student-assistent en na mijn afstuderen ben ik een tijd aan de universiteit verbonden gebleven als docent en onderzoeker. Ik heb verschillende vakken gegeven, zowel in de bachelor als in de master. Ik heb ook onderzoek opgezet en uitgevoerd. Heel veelzijdig dus.'

En toch kwam er een dag waarop je besloot bij TNO te solliciteren.

Rolf: 'De switch had er veel mee te maken dat ik ook praktisch bezig wil zijn met veiligheidsbeleid. Hoe zit het in elkaar, op welke factoren is het beleid gebaseerd? Het mooiste voor mij is als ik ook bepaalde invloed kan uitoefenen en dat kan via TNO veel beter dan via de universiteit.'

De T van TNO staat voor toegepast en dat trekt mij erg. Naar mijn idee vergeten universiteiten soms dat wetenschap ook bedoeld is voor iets maatschappelijks. Alleen wetenschap bedrijven omwille van het wetenschap bedrijven, dat is volgens mij niet de bedoeling. Het is mooi als je met behulp van wetenschap de

maatschappij een stap verder kunt helpen. En juist mijn vakgebied, criminologie, heeft veel maatschappelijke raakvlakken.'

Hoe zat dat voor jou, Thomas?

'Wiskunde is een theoretische studie. Uiteindelijk wil ik dichterbij de toepassing zitten van alles wat je dankzij de wetenschap ontdekt. Dat is de reden dat TNO mij aansprak; hier is plaats voor het meer toegepaste onderzoek. Onderzoek is altijd leuk, maar dat uitkomsten toegepast kunnen worden, dat vind ik belangrijk.'

Wat ik nu doe, beschouwen velen nog steeds als theoretisch. Het belangrijkste onderwerp is anomalie-detectie: het herkennen van abnormale patronen. Wij bepalen eerst wat normaal gedrag is in bijvoorbeeld netwerkverkeer en vervolgens welke afwijkingen er zouden kunnen zijn. Daarmee kunnen we detecteren of er ergens een hacker aan de gang is. De toepassing is dus heel duidelijk!'

...lees verder op pagina 8

Hoe regelt u pensioen voor uw partner?

Voor Thomas en Rolf (zie interview) is het nog niet aan de orde, maar als u een partner hebt, kán hij of zij recht krijgen op partnerpensioen. Partnerpensioen is een pensioen dat uitgekeerd wordt aan uw partner, mocht u overlijden. Misschien niet het prettigste om over na te denken, maar stel u voor dat dat gebeurt. Dan wilt u toch dat uw partner financieel gezien niet te veel zorgen zal hebben?

Bent u getrouwd of hebben u en uw partner uw partnerschap bij de gemeente geregistreerd?

Dan heeft uw partner automatisch recht op partnerpensioen.

Woont u samen zonder getrouwd te zijn en is er ook geen geregistreerd partnerschap?

Als u wilt dat uw partner recht krijgt op partnerpensioen, dan is het nodig dat u uw partner aanmeldt bij PensioenfondsTNO. Dat kan als u een samenlevingsovereenkomst hebt.

Kijk voor de voorwaarden op www.pensioenfondstno.nl/info_deelnemers/uw_situatie_wijzig_t/relatie/partnerschap

Wat zijn de verschillen tussen werken op de universiteit en bij TNO?

Rolf: 'Een universiteit is natuurlijk vooral ook een onderwijsinstelling. Bij TNO zijn we klantgericht bezig. Er zijn klanten! Bij TNO vragen mensen zich af: wat zijn de vragen die nu maatschappelijk spelen en waarop moeten we inspelen? Welke behoefte is er zo meteen als het gaat om wetenschappelijke kennis?' Thomas: 'Het grootste verschil vind ik het werken in teamverband. Op de universiteit werkte ik voornamelijk zelfstandig en droeg ik altijd de volledige verantwoordelijkheid. Bij TNO werken we in projecten en wordt er dus veel meer samengewerkt. Ik beleef er veel plezier aan!'

Bij TNO werken veel promovendi. Hebben jullie ook plannen?

Thomas: 'Ik heb die plannen niet. Rolf wel.'

Rolf: 'We starten ook hier bij TNO vanuit wetenschappelijk onderzoek. Ik ben inderdaad bezig met de TU Delft om te kijken of een promotietraject voor mij mogelijk is. Het toegepaste element komt wel sterk in mijn onderzoek naar voren.'

Pensioen speelde vast geen rol in jullie zoektocht naar een andere baan.

Thomas: 'Dat klopt. Ik ben er niet heel erg mee bezig geweest. Ik heb er ook geen hoge verwachtingen van, gezien de huidige situatie. Ik verwacht

wel dat ik later pensioen krijg, maar dat ik daarbij zelf geld opzij moet zetten om na mijn pensioen eenzelfde levensstandaard te kunnen houden. Ik verwacht ook dat er altijd wel een vorm van AOW zal blijven. Ik zie dat niet zo snel verdwijnen.'

Rolf: 'Pensioen was geen issue bij het zoeken naar een baan, ook omdat elk bedrijf automatisch verbonden is aan een pensioenfonds; je kunt het niet beïnvloeden. Ik heb verder het idee dat het steeds normaler wordt om, zij het in deeltijd, langer te blijven werken. De hele notie van "met pensioen gaan" zal veranderen. Er is straks denk ik geen vaste datum of jaartal meer. De arbeidsparticipatie wordt veel geleidelijker afgebouwd.'

Jullie pensioenregeling voorziet in ouderdomspensioen, in partnerpensioen voor je partner als je zelf zou overlijden, en in pensioen bij arbeidsongeschiktheid. Wat vind je daarvan het belangrijkste?

Thomas: 'Het belangrijkste vind ik pensioen bij arbeidsongeschiktheid. Heel goed dat het pensioenfonds je in die situatie ondersteunt met arbeidsongeschiktheidspensioen.'

Rolf: 'Ook het pensioen voor een partner na overlijden vind ik erg belangrijk.' ■

Pensioen overdragen: hoe werkt dat?

Wie van werkgever en ook van pensioenfonds wisselt, kan pensioen dat al opgebouwd is, meenemen naar het nieuwe pensioenfonds. Dat gebeurt met gesloten beurzen. De waarde van het pensioen bij de één wordt uitgedrukt in euro's en overgemaakt naar de ander. Voorwaarde is dat beide pensioenfonds een dekkingsgraad hebben van minstens 100%.

Soms wordt gedacht dat over de waarde van het pensioen belasting betaald moet worden. Dat is niet zo. De waarde van het pensioen dat er al is, blijft gereserveerd. Wel wordt die waarde opnieuw toegekend aan de soorten pensioen die voorkomen in de nieuwe pensioenregeling. Dat is de reden dat er een offerte verstrekt wordt voor de overdracht van het pensioen. Daarin staat de totale waarde van het pensioen dat overgedragen wordt én tot welk pensioen dat leidt. Op basis hiervan kan de werknemer beslissen om de waardeoverdracht wel of niet te laten uitvoeren.

Jongeren & pensioen

De stelling dat jongeren geen belangstelling hebben voor pensioenen is vrij eenvoudig te onderbouwen: organiseer een bijeenkomst over pensioenen en probeer in de grijze massa die ene jongere te vinden die toevallig niet werkzaam is in de pensioenwereld of daarvoor studeert. Belangstelling voor pensioen wekken onder jongeren is kennelijk net zo moeilijk als skateboarding onder 65 plussers promoten, of jongeren interesseren voor een uitvaartverzekering.

Voor dit gebrek aan belangstelling zijn wel redenen te bedenken. Jongeren ervaren de verplichting tot deelname aan een pensioenfonds als bevoogdend. Bovendien zien ze het als een onrechtvaardige bescherming van de aanspraken van ouderen: betalen voor een pensioen waar je naar alle waarschijnlijkheid minder mee kunt doen dan met het pensioen waar de ouderen nu aanspraak op kunnen maken. Ten slotte is het besef dat je later ook geld nodig hebt er wel, maar 'later' wordt door de overheid steeds verder weggeschoven.

Evenwichtige belangenbehartiging

De Pensioenfederatie heeft samen met de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfonds opgesteld. Doel van die code is het functioneren van pensioenfonds verder te verbeteren én inzichtelijker te maken. Belanghebbers kunnen er zo vertrouwen in hebben dat het pensioenfonds het aan

hun toevertrouwde geld goed beheert en dat de belangen van alle betrokkenen evenwichtig worden afgewogen. Van groot belang daarbij is dat er in het bestuur en in de deelnemersraad een juiste afspiegeling is van actieve (zij die hun pensioen nog aan het opbouwen zijn) en pensioengerechtigde deelnemers. De Code besteedt daarbij speciaal aandacht aan 'jongeren', gedefinieerd als deelnemers onder de 40 jaar. De gedachte is dat deze categorie zich tekort gedaan voelt in de pensioendiscussie. Dat gevoel komt deels voort uit een algemene onbekendheid met het pensioenstelsel, maar ook uit de onderlinge verschillen in pensioenfonds.

Jongeren in deelnemersraad

Het pensioenstelsel is in wezen heel simpel: in 40 werkjaren zet je steeds 20% van je loon opzij zodat je ook na je pensionering nog verzekerd bent

van een redelijk inkomen. Duidelijk zal zijn dat dat opzij gelegde geld dan wel voldoende moet renderen om een pensioenuitkering gedurende gemiddeld 20 jaar (= levensverwachting vanaf 65 jaar) en gebaseerd op het gemiddelde jaarsalaris gedurende de voorgaande 40 jaar te kunnen garanderen. Dat vereist in het bestuur een grondige kennis van de kapitaal- en beleggingsmarkt, om het in het vooruitzicht gestelde pensioen ook metterdaad uit te kunnen keren.

De Code streeft naar een vertegenwoordiging van alle groepen, inclusief jongeren, in het bestuur en in de deelnemersraad van het pensioenfonds. De deelnemersraad adviseert het bestuur –gevraagd of ongevraagd– over aangelegenheden die het fonds betreffen. Een bijdrage van een (of meer) jongere(n) is daarbij zeer welkom. Dat moet geen onmogelijk opgave zijn. Op dit moment zijn er geen vacatures in de deelnemersraad, maar die verwachten we wel op vrij korte termijn. Vandaar onze vraag: Welke jongere voelt zich geroepen om voor een meer evenwichtige samenstelling te zorgen?

En nu hopen dat de jongeren onder ons dit allemaal lezen...

*Bryan Busropan en Jan Jore,
Deelnemersraad*

Pensioenfonds TNO hoeft pensioenen niet te korten

Voorzichtig optimisme over financiële positie

Hans de Ruiter, Chief Investment Officer Pensioenfonds TNO:

‘De combinatie van een gestegen rente en goede resultaten op de beleggingsmarkten, met name de aandelenmarkten, heeft in 2013 geleid tot een sterke verbetering van onze dekkingsgraad.’

‘De geschatte dekkingsgraad van het pensioenfonds is uitgekomen op 110,0%, zodat er aan het eind van dit jaar niet gekort hoeft te worden op de pensioenen. Het economisch herstel dat in 2013 wereldwijd is ingezet en dat

in 2013 een positief effect heeft gehad op de rendementen van aandelen en bedrijfsobligaties, lijkt steeds meer vaste grond onder de voeten te krijgen. Mede daarom zien wij het jaar 2014 met vertrouwen tegemoet.’

De dekkingsgraad is in het vierde kwartaal van 2013 gestegen tot 110,0%. De stijging van de dekkingsgraad komt doordat de totale waarde van de pensioenaanspraken is gedaald onder invloed van de gestegen rente, terwijl de waarde van de beleggingen (met name aandelen) is gestegen.

Bezittingen

Per saldo steeg de waarde van de bezittingen van € 2,557 miljard eind 2012 naar afgerond € 2,576 miljard eind 2013, een stijging van € 19 miljoen; dit is het saldo van een positief rendement op de beleggingen en een negatief premieresultaat (hogere pensioen-uitkeringen dan ontvangen pensioen-premies).

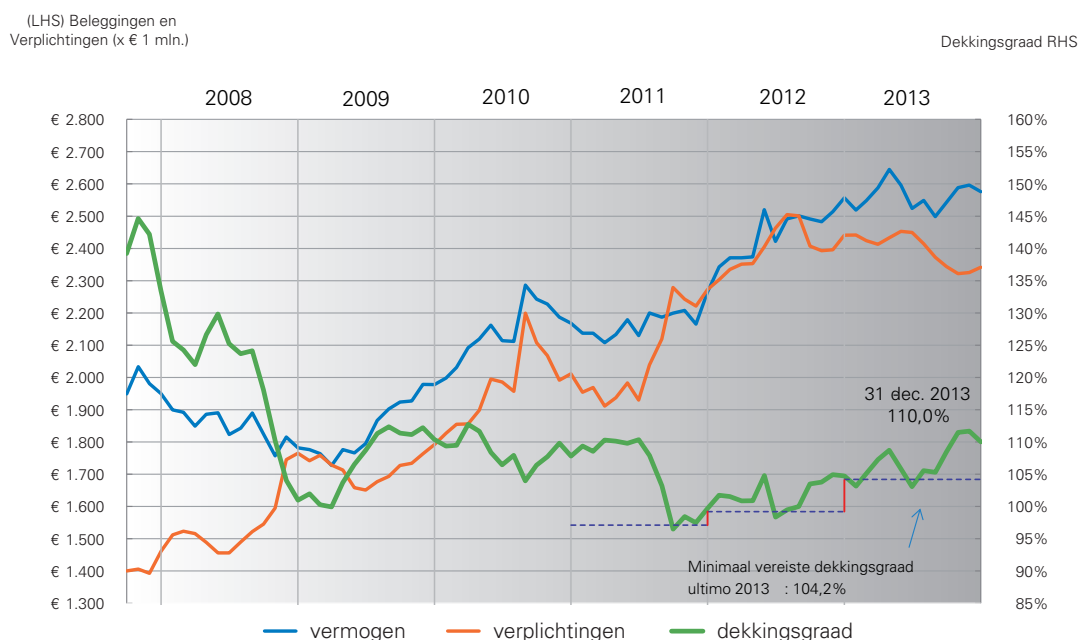
Verplichtingen

De marktwaarde van de verplichtingen is, met toepassing van de door DNB voorgeschreven methodiek, eind 2013 uitgekomen op afgerond € 2,342 miljard. Ten opzichte van de stand van eind 2012 (€ 2,440 miljard) komt dit overeen met een daling van € 98 miljoen.

Kwartaalbericht: Vierde kwartaal 2013

	Ultimo 2013	Ultimo 2012
Dekkingsgraad:	110,0%	104,8%
Belegd vermogen:	€ 2,576 miljard	€ 2,557 miljard
Rendement 2013 vierde kwartaal	1,63%	
Rendement 2013	2,34%	

Actuele ontwikkeling dekkingsgraad, beleggingen en verplichtingen

Herstelplan

Met een niveau van 110,0% ligt de dekkingsgraad boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2% die eind 2013 bereikt diende te worden. Omdat eind 2013 het door DNB goedgekeurde kortetermijnherstelplan afliep, was het behalen van een dekkingsgraad boven de 104,2% een belangrijke uitdaging. Doordat de actuele dekkingsgraad boven de 104,2% ligt behoeven de pensioenaanspraken niet gekort te worden.

Beleggingsrendementen

In het vierde kwartaal van 2013 wisten de meeste beleggingscategorieën een positief rendement te realiseren. Dit gold met name voor aandelen (4,75%). Uitzondering vormde het niet-beursgenoteerde vastgoed dat het vierde kwartaal afsloot met een verlies van 4,31%.

De beslissing om 100% van de liquide beleggingen die genoteerd zijn in US dollar, Britse Pond en Japanse Yen af te dekken, leverde een positieve bijdrage van 0,28% aan het totaalrendement in het vierde kwartaal van 2013.

De stijging van de swaprente resulteerde in een beleggingsbijdrage aan het totaalrendement van -0,29% in het vierde kwartaal van 2013.

Over geheel 2013 was de bijdrage van de rente overlay –onder invloed van een gestegen rente– negatief (-2,23%), terwijl de bijdrage van de valuta overlay juist positief was (0,85%).

De rendementen die behaald zijn door de belangrijkste beleggingscategorieën, inclusief die van de rente- en valuta-overlay, in zowel het vierde kwartaal als over geheel 2013, zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Rente ontwikkeling

Het afgelopen jaar heeft in het teken gestaan van oplopende rentes. De belangrijkste reden voor de rentestijging was de mededeling van Ben Bernanke dat de Fed haar opkoopprogramma zou gaan stoppen. Dit had direct een fors negatief effect op zowel de obligatie- als ook de aandelenmarkten.

Hoewel het moment dat gefaseerd met het opkoopprogramma zou worden gestopt is verschoven naar januari 2014, heeft dit niet kunnen voorkomen dat de 10-jaars rente in de Verenigde Staten in 2013 is gestegen tot 3,03% (eind 2012 1,76%); de rentestijging in Europa was minder sterk, maar bedroeg niettemin zo'n 0,60 procentpunten.

Doordat Pensioenfonds TNO haar renterisico slechts ten dele heeft afgedekt, heeft de rentestijging in 2013 een positieve bijdrage gehad aan het herstel van de dekkingsgraad. ■

	vierde kwartaal 2013	2013
Beleggingscategorieën		
Aandelen	+4,75%	+15,31%
Obligaties	+0,40%	-1,00%
Vastgoed	-4,31%	-5,93%
Private Equity	4,75%	+9,70%
Subtotaal excl. overlays	+1,64%	+3,72%
Bijdrage risicoafdekking		
Valuta-overlay	+0,28%	+0,85%
Rente-overlay	-0,29%	-2,23%
Totaal resultaat incl. overlays	+1,63%	+2,34%

Ons streven: Pensioenfonds TNO beste pensioenfonds van Nederland

Pensioenuitvoerder AZL verleent sinds 1 januari 2013 zijn diensten aan Pensioenfonds TNO. Het eerste jaar werd gekenmerkt door een spannende start voor de medewerkers, die eerst bij Pensioenfonds TNO in dienst waren en nu bij pensioenuitvoerder AZL. Een jaar bovendien, waarin AZL hard heeft gewerkt om de dienstverlening verder te optimaliseren.

Stephan Balijon: 'Vanaf september 2009 werk ik bij Pensioenfonds TNO. Opeens krijg je te horen dat er een aanbesteding loopt om de pensioenadministratie uit te besteden, waarbij het de bedoeling is dat wij als medewerkers van Pensioenfonds TNO bij deze nieuwe partij onder worden gebracht. Wil ik wel naar een andere club, waar kom ik dan te werken, wie worden mijn collega's, welke systemen zijn er? Allemaal vragen die door je hoofd spelen. Vooral toen bekend werd dat AZL uit Heerlen onze nieuwe administrateur zou worden. Daar zit je dan in midden Nederland! Moet ik nu naar Heerlen? Dat zou wel heel erg lastig zijn. Gelukkig viel het uiteindelijk allemaal mee. AZL bleek ook een vestiging in Utrecht te hebben en het bestuur van Pensioenfonds TNO heeft zich ingezet om ons daar geplaatst te krijgen. Toen deze voor mij persoonlijke hobbel, de locatie, uit de weg was genomen, vond ik dit een mooie nieuwe uitdaging worden.'

Brian Raaijmakers daarentegen was vanaf het begin blij met de verandering. 'Ik werkte elders en was toe aan iets nieuws. In die hoedanigheid had ik al eens contact gehad met AZL. Op een mooie dag kreeg ik een telefoontje of ik interesse had voor een functie bij het pensioenbureau van TNO in Utrecht. Die kans heb ik met beide handen aangegrepen. Ik woon zelf in Brabant, en voor mij is het om het even of ik nu naar Utrecht of naar Heerlen moet reizen.'

Start bij AZL

Stephan: '2 januari 2013 gingen we van start. In het begin verliep dit niet helemaal soepel. Allereerst moet je heel erg wennen aan je nieuwe omgeving, mensen die je nog niet kent en systemen die nog ingeregeld moeten worden. Het werk is weliswaar hetzelfde gebleven, maar hoe je daar vorm aan geeft in een nieuwe situatie is een heel ander verhaal. Vooral de samenwerking verliep nogal stroef. Je hebt te maken met verschillende persoonlijkheden die bij elkaar geplaatst

worden, de een vrijwillig, de ander niet, en dat kan wel eens botsen. Uiteindelijk is dat allemaal goed gekomen, stap voor stap zag je de mensen dichter bij elkaar komen en het proces excelleren. En heel belangrijk, de deelnemers zijn nooit de dupe geworden van interne strubbelingen. De klant stond en staat voor ons altijd op de eerste plaats.'

Brian: 'Die onderlinge samenwerking moest inderdaad wel groeien in het begin. Gelukkig was er zowel bij Pensioenfonds TNO als AZL het besef dat we samen een klus moesten klaren. En natuurlijk wordt dat overal wel geroepen, maar bij zowel Pensioenfonds TNO als AZL werkt dat écht zo. En dat geeft mij een heel goed gevoel.'

Positief

Pensioenfonds TNO is een heel prettige klant om voor te werken. Wat mij met name opvalt is dat er bij TNO en de aangesloten organisaties uitstekend opgeleid personeel werkt, waar je een goed gesprek mee kunt voeren.

De gemiddelde TNO-er staat mijns inziens meer dan gemiddeld open voor een gesprek over pensioen,' aldus Brian.

Stephan vervolgt: 'Wat mij met name aansprak, was dat wij meteen werden opgenomen bij AZL. CEO Arthur van der Wal is ons persoonlijk welkom komen heten in Utrecht en is hier nu nog wekelijks te vinden. Ook de "Nieuwe medewerkersbijeenkomst" in Heerlen heb ik zeer gewaardeerd. Een dag waarbij alle afdelingshoofden zich voorstellen en iets over hun

afdeling vertellen. Het is mooi dat al deze mensen hier tijd voor vrij maken. Het bevalt mij nu goed hier en ik heb nog steeds een goede band met Pensioenfonds TNO, in feite is alleen de naam veranderd naar AZL.' Brian: 'Ik heb het erg naar mijn zin bij AZL. Ik vind AZL een moderne werkgever, die op automatiseringsgebied voorop loopt ten opzichte van andere werkgevers. Neem bijvoorbeeld de mogelijkheden om thuis te werken en het bijwonen van algemene bijeenkomsten in Heerlen via een live audio- en video-verbinding.'

'De gemiddelde TNO-er staat mijns inziens meer dan gemiddeld open voor een gesprek over pensioen'

Toekomst

De toekomst zien beide heren zeer positief in. Ze hopen op nieuwe fondsen als klant bij AZL, waardoor zij hun werkzaamheden mogelijk kunnen uitbreiden. Als afsluiter wil Brian daar nog aan toevoegen: 'AZL heeft de ambitie "De beste pensioenuitvoerder van Nederland" te worden. Ons persoonlijk streven hier is: Pensioenfonds TNO het beste pensioenfonds van Nederland te maken.' Een mooi perspectief voor de toekomst. ■

Sociaal Personeelsfonds TNO — voor elkáár

Het Sociaal Personeelsfonds TNO helpt mensen die in financiële nood zijn geraakt. Het is bedoeld voor iedereen die een uitkering krijgt van Pensioenfonds TNO of daar pensioen opbouwt: (ex-)medewerkers van TNO, bedrijven die onder TNO vallen (of vielen), evenals MARIN.

Hoe helpt het Sociaal Personeelsfonds?

Het fonds kan renteloze leningen verstrekken en giften doen, het voorziet in budgetcoaching en faciliteert vakanties.

Aanvraag voor vakantie

De vakantiefaciliteit is bedoeld voor mensen die om sociale of medische redenen een vakantie wensen, maar

voor wie dat financieel niet haalbaar is. In dat geval kan het fonds een gift doen. Wilt u in aanmerking komen voor een dergelijke bijdrage? Stuur dan zo snel mogelijk – liefst vóór 1 maart – een aanvraag in. De formulieren vindt u op het TNO intranet (zoek op personeelsfonds) of op de website van eTNos, www.etnos.nl, onder links).

Word lid!

Nog geen lid? Het lidmaatschap kost slechts 50 cent per maand. Help nu een ander en maak er zelf ook gebruik van als dat ooit nodig is.

Meer informatie

Heeft u andere vragen, wilt u lid worden of wilt u een aanvraag doen voor financiële hulp, mail dan naar Constant Gevers Deynoot, secretaris (constant.geversdeynoot@tno.nl). ■

eTNOs: zorg voor de gepensioneerde TNO-er

eTNOs kent drie regio's en een hoofdbestuur. De regio's verzorgen vooral de sociale activiteiten. Het hoofdbestuur zorgt voor de belangenbehartiging, de communicatie en andere overkoepelende onderwerpen. Het heeft daarvoor drie werkgroepen gevormd: Communicatie, Geschiedenis van TNO en PensioenZaken. We laten u in deze editie kennismaken met de werkgroep PensioenZaken.

Deze werkgroep richt zich op alles wat met pensioenen, zorg en welzijn van onze leden te maken heeft. We hebben regelmatig contact met het Pensioenfonds, met de deelnemersraad en met TNO. Ook nemen we deel aan landelijke activiteiten. Zo is Aad Bogers, lid van de werkgroep, actief lid van de werkgroep Pensioenen van de Koepel van Nederlandse Verenigingen van Gepensioneerden (KNVG).

We houden natuurlijk de actualiteit rondom het nieuwe pensioencontract in de gaten en publiceren daarover in ons kwartaalblad 'eTNOs Berichten'. Verder is de werkgroep direct betrokken bij het overleg dat TNO en Zilveren Kruis/Achmea jaarlijks hebben over

hun contract. Dat geldt ook voor Aon verzekeringen. We vinden deze contacten heel waardevol voor de inbreng van gepensioneerden.

We hebben ook rechtstreeks contact met verzekeraars. Zo namen we deel aan de themadag 'Seniorenbeleid Zorg' van Zilveren Kruis/Achmea. We discussieerden mee over drie grote zorgthema's: oncologische zorg, zorg voor chronisch zieken en gehandicapten en de mogelijkheden van e-health. Ook werd een plan besproken om te komen tot een meer permanente vorm van samenwerking in een platform voor innovatie. Dit initiatief spreekt ons aan, want directe betrokkenheid van gepensioneerden in het

eTNOs is de vereniging van gepensioneerden die hun pensioen ontvangen van pensioenfonds TNO. eTNOs zet zich zowel in voor de sociale belangen van de leden als voor het vertegenwoordigen van de gepensioneerden bij pensioenfonds TNO, bij TNO en op landelijk niveau.

platform kan bijdragen aan nieuwe producten en diensten voor ouderen. Het is goed om te weten dat de zorgverzekeraar waarbij een heel groot deel van de gepensioneerden van TNO is aangesloten zo actief bezig is met haar aandeel in de zorg voor ouderen.

Dit is slechts een beknopt overzicht van één aspect van onze activiteiten. Op onze website www.etnos.nl vindt u veel meer informatie. U zult zien dat eTNOs op veel terreinen actief is. Bent u nog geen lid? Meld u dan aan. Samen zijn we sterker.

Henk van Wijk, secretaris

Vereniging van ex-TNO-ers

Vereniging van ex-TNO-ers

eTNOs bevordert de onderlinge contacten tussen de gepensioneerden van TNO*) en behartigt hun belangen bij pensioenfonds TNO, bij TNO en daarbuiten.

www.etnos.nl

Elk nieuw lid maakt eTNOs sterker

*) en aangesloten werkgevers

Overleden pensioengerechtigden

	Woonplaats	Leeftijd		Woonplaats	Leeftijd
juni					
Mw. H.P.J. Franken-Huitema	Amsterdam	83	Mw. S.M. Meuleman-Kortlever	Almere	92
Mw. C.J. Moerman-van Voorst	Zoetermeer	90	Mw. J.H.H. van den Dungen-van Dalen	Delft	84
J.L.F. Gerbrandij	's-Gravenhage	78	J.H. Mendes	Roosendaal	89
J.C. van Teunenbroek	's-Gravenhage	69	C.M. van Donge	Leusden	76
J. Isings	's-Gravenhage	90	W.J. Oudolf	Vught	69
Mw. E.P. Dekker	Laren	96	oktober		
Mw. M.A.C. Dusseldorp-Friederichs	Vaassen	90	Mw. A. Hubert-de Niet	Haarlem	99
Mw. M.J. van Vugt-van der Kuijl	's-Gravenhage	84	H. Heitink	Laren	86
H.M. van Mastrigt	Delft	80	Mw. P.M. Wijzenbroek-Tersmette	Ridderkerk	87
Mw. J.A.H. ter Heide-Visarius	Goirle	90	N. Delno	Wageningen	79
			P. Frank	Rotterdam	78
juli			Mw. W.R. Tielen-van Dam	Bunnik	79
Mw. C.M. Jochems-Kohlbeek	's-Gravenhage	99	Mw. C.M. van Born	Rijswijk	91
A. Hoogcarspel	Arnhem	81	Mw. A.P.M. van Eeken-van Hurck	Zoetermeer	88
J.C.G. Wilmer	Nootdorp	84	Mw. M. Buiten-Gijsbers	Hellevoetsluis	83
M.L.G. van Gasselt	Apeldoorn	81	H.L. Drosten	Oegstgeest	83
A.J. Vergroesen	Almelo	84	W.A. Oosterbaan	Culemborg	75
Mw. A.E.A. Aben-Markus	Nijkerk	83	J.G. Jansen	Driebergen Rijnsburg	84
A.M.M. Siebes	Rijswijk	91	Mw. M.E. van Veldhoven-van Velzen	Delft	77
Mw. A.M.J. Blijenberg-Dijkers	Amersfoort	87	J. Hulshoff	Wageningen	80
Mw. J.C. Muilman-van den Born	Wijchen	88	J.J. Zadelhof	Apeldoorn	81
F.A. van Eekelen	Hoorn	75	A.F. Deumers	Dreischor	70
F. Slokker	Rijswijk	89	R. de Groot	Haren	85
Mw. A.L.N. de Vries-Kramer	's-Gravenhage	91	Mw. P. van Room-Bergmann	's-Gravenhage	80
C. Moens	Almen	84	Mw. D. Flietstra-IJska	Maastricht	82
augustus			Mw. R.J. Oosting-Bollmann	's-Gravenhage	86
Mw. M.C. Koster-Albers	Delft	83	Mw. P.S.W. Schipper-Molenaar	Woudenberg	76
Mw. W. de Josselin de Jong-Verkerk	Pijnacker	85	P. Hockx	Delft	83
Mw. H.L. Kiers-Keller	Rijswijk	87	M.P. Immerzeel	Zoetermeer	86
FW. Kielhorn	Alphen aan den Rijn	76	M. Looijen	Ede	90
Mw. L.A.J. Kunz-te Marvelde	Reeuwijk	90	Mw. F.O.S. Hoogvelt-von der Ahé	's-Gravenhage	87
Mw. A. de Heer-Jurriaanse	Delft	85	U.G. Vincent	Apeldoorn	80
L. Minnema	Waalre	88	Mw. N.E. Deurvorst	Wassenaar	94
K.T. Knorr	's-Gravenhage	83	M.J. van Dijk	Landsmeer	83
Mw. C.H.R. Kleijburg-van Marion	Nijmegen	80	november		
W.C. de Kock	Hippolytushoef	76	F.H. van Woudenberg	Houten	88
Mw. J.A. Velthoen-van Veen	Enschede	88	Mw. C.N. van Utrecht-Cock	Zwanenburg	82
Mw. C.M. Wittkamp-Seekles	's-Gravenhage	77	M. Roeleveld	Wassenaar	79
R.A. Rosendahl	Purmerend	81	Mw. S.P.C. Schmidt-van Duinen	Oldemarkt	82
D. Spin	Nijeveen	92	Mw. C. von Rosenstiel-Vermeulen	Küstriner	
Mw. M.W. Blommers	Bergschenhoek	84		Vorland Gorgast	72
Mw. A.M. Engelen-de Haan	Hellevoetsluis	82	A. Reijmers	's-Gravenhage	85
Mw. W.A. Paardekooper-van Dijk	Wassenaar	93	Mw. G.J. van der Kooij-Steeneveld	Nootdorp	98
september			A.D. Teunissen	Soesterberg	85
Mw. J. Hordijk-Stofregen	Delft	93	Mw. G.K.N. Liem-Ho	Leiderdorp	93
B. Outmaijer	Haarlem	88	december		
F. van den Berg	Beekbergen	82	J. 't Hart	Delft	89
Mw. J.C. Groeneveld-Woerlee	's-Gravenhage	90	A. Willemsen	Wageningen	72
Mw. H.J. van der Ven-van Burik	Utrecht	77	P.A. van Rijs	Dronten	76
M.N. Doyer	Veenendaal	71	Mw. M. Creutz Lechleitner-Jones	's-Gravenhage	94
Mw. M.C. de Zeeuw-Looijen	Delft	93	Mw. J. Fahrner-Boutkan	Delft	97
M. Buist	Soest	76	J. Odink	De Meern	69

Kort nieuws

Betaaldata pensioen 2014

Uw pensioen wordt op de 23ste van elke maand op uw rekening bijgeschreven. Dat gebeurt in de loop van de dag. Valt de 23ste in een weekend, dan is de betaling op de vrijdag ervoor. Voor 2014 is dat als volgt:

21 februari, 21 maart, 23 april, 23 mei, 23 juni, 23 juli, 22 augustus, 23 september, 23 oktober, 21 november en 23 december.

Op de hoogte blijven van Het laatste nieuws?

Er staan nogal wat veranderingen op stapel in de pensioenwereld. PensioenfondsTNO houdt u op de hoogte via een digitale nieuwsbrief. Aanmelden kan via www.pensioenfondstno.nl. Op de homepage vindt u de link naar het aanmeldformulier. Heeft u op 1 december de eerste nieuwsbrief al ontvangen? Dan hoeft u zich niet nogmaals aan te melden.

Lees ook het artikel over de wijzigingen in 2014 op pagina 6.

Toekomstplannen

Wat voor toekomstplannen heeft de nieuwe directeur van PensioenfondsTNO? Lees pagina's 4 en 5.

Anomalie-detectie

Nooit van gehoord? Twee starters bij TNO leggen het uit op de pagina's 7 en 8.

Ambitie

PensioenfondsTNO het beste pensioenfonds van Nederland. Dat is de ambitie van het pensioenbureau TNO, zie pagina 12 en 13.

65 jaar Gezondheidsonderzoek bij TNO

In 2014 is er 65 jaar gezondheidsonderzoek bij TNO. Het bestuur van eTNOs denkt erover een bijeenkomst te organiseren en een boek samen te stellen over dit thema. We willen graag eerst de belangstelling hiervoor peilen onder de gepensioneerden, zowel de eTNOs leden als de niet-eTNOs leden. Bent u geïnteresseerd? Laat het ons uiterlijk 28 februari weten via geschiedenis@etnos.nl. Meer informatie volgt in de volgende Life&Pension.

Namens de eTNOs Werkgroep Geschiedenis, Johan van Veen

Lees ook het artikel over eTNOs op pagina 14.

Praat mee over uw pensioen!

De Wet Versterking Bestuur Pensioenfondsen verplicht pensioenfondsen aandacht te besteden aan een goede afspiegeling van de verschillende doelgroepen in bestuur en verantwoordingsorganen. Bij PensioenfondsTNO is er nu nog een deelnemersraad. Dat gaat echter wijzigen. Meer informatie daarover ontvangt u via de digitale nieuwsbrief.

Lees ook het artikel van de deelnemersraad op pagina 9.

Verhoging van uw pensioen

Uw pensioen wordt per 1 januari 2014 niet verhoogd. De dekkingsgraad is eind 2013 op 110% uitgekomen. Dit laatste is nog onder voorbehoud van definitieve vaststelling. Het bestuur kan op grond van deze dekkingsgraad besluiten om een gedeeltelijke toeslag toe te kennen van 17% van de algemene salarismaatregel van TNO in 2014. Er is echter nog geen algemene salarismaatregel bij TNO overeengekomen. Het overleg tussen de sociale partners hierover volgt later dit jaar. Zodra TNO de algemene salarismaatregel voor 2014 bekend heeft gemaakt, zullen wij u nader informeren.

Stichting PensioenfondsTNO
Laan van Zuid Hoorn 165
2289 DD Rijswijk
Postbus 7018
2280 KA Rijswijk

Telefoon: 070 4138602
Telefax: 070 4138620
E-mail: info@sp.tno.nl
Website: www.pensioenfondstno.nl
Pensioenuitvoering AZL N.V.